

بوی جوی مولیان

(معرفی پیشگامان نظم فارسی و برگزیده اشعار
رودکی، دقیقی، کسایی و رابعه)

مژگان میرحسینی (عضو هیأت علمی دانشگاه کوثر بجنورد)
امید وحدانی فر (عضو هیأت علمی دانشگاه بجنورد)

- سرشناسه : میرحسینی، مژگان، ۱۳۶۰ -
- عنوان و نام پدیدآور : بوی جوی مولیان: (معرفی پیشگامان نظم فارسی و برگزیده اشعار رودکی، دقیقی، کسایی و رابعه)؛ مژگان میرحسینی، امید وحدانی‌فر.
- مشخصات نشر : مشهد: سخن گستر، ۱۳۹۳.
- مشخصات ظاهری : ۱۲۰ ص.
- شابک : 978-600-247-417-9
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- عنوان دیگر : معرفی پیشگامان نظم فارسی و برگزیده اشعار رودکی، دقیقی، کسایی و رابعه.
- موضوع : شعر فارسی -- تاریخ و نقد
- موضوع : شاعران ایرانی -- سرگذشتنامه
- موضوع : شعر فارسی -- مجموعه‌ها
- شناسه افزوده : وحدانی‌فر، امید، ۱۳۶۰ -
- رده بندی کنگره : PIR۲۵۴۸/۹ م ۸۷ ب ۱۳۹۳
- رده بندی دیویی : ۸۰۹ / ۱۸۸
- شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۳۷۲۰۵

انتشارات سخن گستر

مشهد - خیابان ابن سینا - مقابل ابن سینا ۱۲ - شماره ۱۹۱

تلفن: ۳۸۴۳۹۹۵۵ (۰۵۱)

نام کتاب: بوی جوی مولیان

تألیف: مژگان میرحسینی - امید وحدانی‌فر

صفحه‌آرایی: مرضیه پورامینی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ: میثاق

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۴۷-۴۱۷-۹

پیشگفتار

«تا جهان بود از سر آدم فراز
مردمان بخرد اندر هر زمان
گرد کردند و گرامی داشتند
دانش اندر دل چراغ روشن است»
کس نبود از راز دانش بی نیاز
راز دانش را به هر گونه زبان
تا به سنگ اندر همی نگاشتند
وز همه بد بر تن تو جوشن است»
(رودکی)

با تغییر سرفصل دروس دوره کارشناسی رشته زبان و ادبیات فارسی در سال ۱۳۹۱ توسط شورای برنامه ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در درس نظم (۱) «پیشگامان نظم فارسی» جایگزین «اشعار رودکی و منوچهری» شد و این تغییر، اندیشه تدوین کتاب حاضر را در ذهن مؤلفان ایجاد کرد؛ پس در صدد برآمدند تا مطابق با سرفصل جدید کتابی تدوین نمایند.

هدف این مجموعه آشنایی دانشجویان با پیشگامان و بزرگان شعر فارسی و تحولات ادبی در دوره های طاهریان، صفاریان و سامانیان و امکان دسترسی آنان دانشجویان به شرح احوال و اشعار شاعران نامور و برجسته این دوران است که آنها را از مراجعه به بسیاری منابع و مآخذ، که اشعار شاعران این دوران در آنها پراکنده است، بی نیاز می سازد.

برای دستیابی به این مهم، ابتدا مقدمه ای درباره آغاز ادب پارسی و نخستین شاعر پارسی گوی بیان شده و دوره طاهری، صفاری و سامانی از نظر تاریخی و ادبی مورد بررسی قرار گرفته و از ویژگی های سبکی این سه دوره سخن به میان آمده است. سپس از نخستین شاعران نامور شعر پارسی یاد شده و شرح حال و گزیده اشعار سرآمدان شعر

در عصر سامانی در این کتاب گرد آمده است. در این مجموعه، به ۴۳ شاعر در سه بخش پرداخته شده است: در بخش اول ۷ شاعر دوره طاهری و صفاری معرفی شده‌اند و ابیاتی از آنان ذکر گردیده است. در بخش دوم از ۳۲ شاعر عصر سامانی که از آنان زندگینامه مختصر و اشعار کمتری به جا مانده، سخن گفته شده است و بخش سوم به معرفی و ذکر منتخب اشعار ۴ شاعر نامور دوره سامانی (قرن چهارم هـ ق) اختصاص یافته است.

در گزینش شاعران عصر سامانی، رودکی، دقیقی، کسایی و رابعه بنت کعب، که از شهرت بسیاری برخوردارند و از آنها اشعار نسبتاً بیشتری به جا مانده است، مرکز توجه و بحث قرار گرفتند. برای هر یک از این شاعران، زندگینامه‌ای همراه با نکته‌هایی درباره مقام شاعری ایشان - پیش از ذکر گزیده اشعارشان - آمده است.

در گزینش اشعار سعی شده با استفاده از منابع معتبر، بهترین و مهم‌ترین بخش اشعار هر شاعر انتخاب و گردآوری شود تا به سهولت در دسترس دانشجویان قرار گیرد. در پایان، پاره‌ای توضیحات لازم و مفید مانند شرح برخی اعلام و اماکن، علت سروده شدن اشعار مهم و ذکر آیات و احادیث و توضیحاتی از این قبیل آورده شده تا به فهم اشعار یاری رساند و کتاب بیشتر سودمند افتد، اما از توضیح واژگان و بیان نکات دستوری، سبکی و بلاغی و ذکر پاره‌ای از پیچیدگی‌ها و مبهمات برخی ابیات پرهیز شده تا هم زمینه‌هایی برای جستجو و تلاش دانشجویان فراهم باشد و هم استادان گرانقدری که این مباحث را تدریس می‌نمایند، ذهن دانشجویان را به چالش کشیده، با هم‌فکری در کلاس درس، درباره این اشعار بحث و تبادل نظر نمایند.

کتاب حاضر با بهره‌گیری از پژوهش‌ها و تألیفات ارزشمندی که پیش از این در معرفی پیشگامان نظم فارسی و شاعران دوره سامانی صورت گرفته است، تدوین شده و تلاش و تحقیق این پژوهشگران ستودنی است. علاوه بر این، مؤلفان بر خود فرض می‌دانند از بزرگوارانی که در امر تدوین این مجموعه آنها را یاری رساندند، صمیمانه سپاسگزاری نمایند:

سرکار خانم ریحانه نیلاب که در تهیه منابع مورد نیاز از هیچ کمکی دریغ نکردند و سرکار خانم صفیه منصوری که مهارت ایشان در امر حروف‌چینی به پیراستگی متن

کمک کرد و جناب آقای منوچهر ایمانی، مدیر محترم انتشارات سخن گستر، که زحمت انتشار این مجموعه را با گشاده رویی پذیرفتند. امید است کتاب حاضر مقبول افتد و در برآوردن خواسته های بحق خوانندگان گرامی توفیق یابد.

«از خدا جویم توفیق ادب»

میرحسینی - وحدانی فر

بجنورد - تابستان ۱۳۹۳ خورشیدی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۱۵	 مقدمه
۱۵	 آغاز ادب پارسی
۱۵	 نخستین شاعر پارسی گوی
۱۶	 دوره طاهریان و صفاریان
۱۷	 شاعران دوره طاهریان و صفاریان
۱۷	 محمد بن وصیف سیستانی
۱۸	 بسام کورد
۱۸	 محمد بن مخلد سیستانی
۱۸	 حنظله بادغیسی
۱۹	 محمود و راق هروی
۱۹	 فیروز مشرقی
۱۹	 ابوسلیک گرگانی
۲۰	 ویژگی های سبکی شعر دوره طاهری و صفاری
۲۰	 ویژگی های زبانی
۲۰	 ویژگی های فکری
۲۰	 ویژگی های ادبی
۲۱	 دوره سامانیان
۲۲	 شاعران دوره سامانیان
۲۲	 مسعودی مروزی

- ۲۲ شهید بلخی
- ۲۳ ابوطیب مصعبی
- ۲۳ فرالاوی
- ۲۳ ابوشعیب هروی
- ۲۳ ابوالعباس رنجنی
- ۲۴ ابواسحاق جویباری
- ۲۴ ابوزراعه معمری
- ۲۴ ابوطاهر خسروانی
- ۲۴ شاکر بخاری
- ۲۵ ابوالمؤید بلخی
- ۲۵ ابوشکور بلخی
- ۲۶ معروفی بلخی
- ۲۶ ولوالجی
- ۲۶ لوکری
- ۲۷ بدیع بلخی
- ۲۷ منجیک ترمذی
- ۲۷ طاهر بن فضل چغانی
- ۲۷ آغاجی بخارایی
- ۲۸ منطقی رازی
- ۲۸ خسروی سرخسی
- ۲۸ قمری جرجانی
- ۲۹ یوسف عروضی
- ۲۹ استغنائی نیشابوری
- ۲۹ خبازی نیشابوری
- ۲۹ ابوالعلاء شوشتری
- ۲۹ محمد بن عبده الکاتب

۳۰	جنیدی
۳۰	بشار مرغزی
۳۰	عماره مروزی
۳۰	ترکی کشی ایلاقی
۳۱	ابوالفتح بستی
۳۱	معانی و اغراض شعری دوره سامانی
۳۲	ویژگی های سبکی شعر دوره سامانی
۳۲	ویژگی های زبانی
۳۳	ویژگی های ادبی
۳۷	ویژگی های فکری
۳۹	چهار شاعر برجسته عصر سامانی
۳۹	رودکی، پدر شعر فارسی
۴۲	بهار خرم
۴۳	سرای سپنج
۴۳	پند آزادوار
۴۳	جهان خواب کردار
۴۴	صحن چمن
۴۴	جهان فسانه
۴۴	رثای ابوالحسن مرادی
۴۵	وقت عصا و انبان
۴۶	مادر می
۵۰	سپاه غمان
۵۱	بوی جوی مولیان
۵۱	سزای بدی
۵۲	جشن مهرگان
۵۲	دیر زیاد

- مرگ مهتران ۵۳
- معشوق من ۵۳
- روز مرگ ۵۳
- در مرثیت شهید بلخی ۵۴
- چراغ دانش ۵۴
- یا قوت می ۵۴
- سه پیراهن یوسف ۵۵
- خدنک قهر ۵۵
- بی طمع ۵۵
- طبع سقله ۵۵
- بدخواه من ۵۵
- سوگ شادی ۵۶
- وسوسه عاشقی ۵۶
- دقیقی، احیاگر حماسه ملی ۵۷
- گشتاسب نامه ۵۹
- قبله زرتشت ۶۴
- هنگام می ۶۴
- گل شکفته به رخسار گان تو مانند ۶۵
- نوبهار ۶۵
- خلعت اردیبهشتی ۶۷
- کاشکی ۶۸
- شمشیر و دینار ۶۸
- عزیز از ماندن دایم شود خوار ۶۹
- تلخ می ۶۹
- کسایی، پرچمدار ادبیات شیعه ۷۰
- سوگنامه کربلا ۷۲

۷۴	عکس آفتاب.....
۷۵	دین هدی.....
۷۵	پنجاه سالگی شاعر.....
۷۶	فضل امیرالمؤمنین.....
۷۷	برف پیری.....
۷۷	حکمت.....
۷۷	عزت نفس.....
۷۸	وصف شراب.....
۷۸	بهار.....
۷۸	نیلوفر کبود.....
۷۹	ای گل فروش.....
۷۹	جامه و کفن.....
۷۹	آسیای زمانه.....
۷۹	غزل.....
۸۰	رباعه، نخستین زن شاعر.....
۸۱	عقیقین قدح.....
۸۱	زهی بادی.....
۸۱	دریای کرانه ناپدید.....
۸۲	معشوق سمندر.....
۸۲	نجم زحل.....
۸۲	گناه عشق.....
۸۳	دجی اللیل.....
۸۳	بیدل شیدا.....
۸۳	آرزوی محال.....
۸۳	داغ مهر.....
۸۴	مگس روین.....

۸۴		خون دیده
۸۴		تک بیت ها
۸۵		تعلیقات
۸۷		اشعار رود کی
۹۹		اشعار دقیقی
۱۰۷		اشعار کسایی
۱۱۵		اشعار رابعه
۱۱۹		کتابنامه